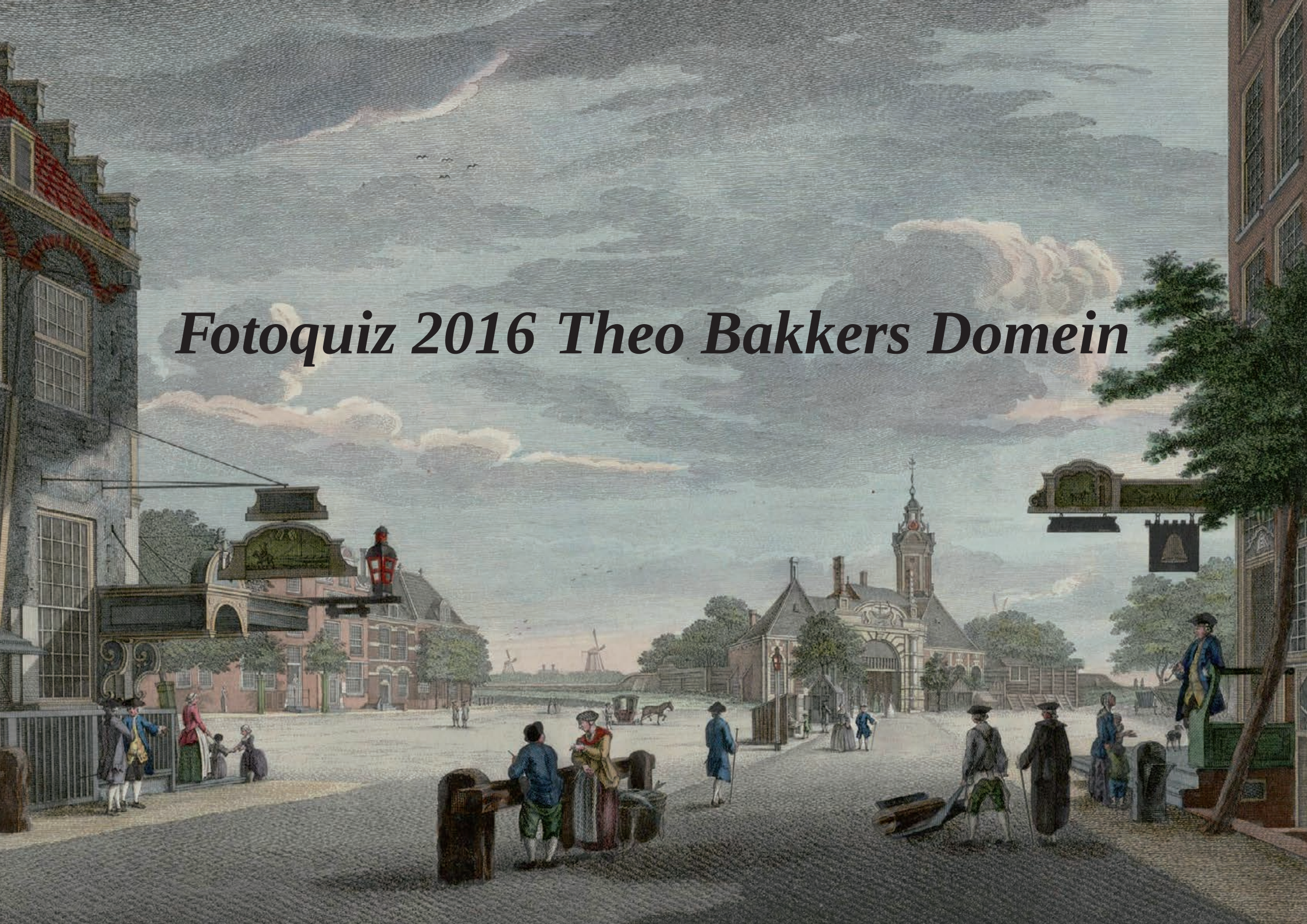

Fotoquiz 2016 Theo Bakkers Domein

Het **Swigtershofje** ligt verscholen tussen de huizenblokken die tussen Amstel en Rembrandtplein liggen. De ingang is tussen de huizen Amstel 84 en 100, waar we een poortje aantreffen in Louis XV-stijl. In het fronton een afbeelding van een gevende en ontvangende hand, begeleid door de latijnse teksten:

BEATUS QUI INTELLEGIT SUPER EGENUM & PAUPEREM
en daaronder

IN DIE MALA LIBERABIT EUM DOMINUS. Psalm XL V:1

Wat zoveel wil zeggen als: *Gelukkig is hij die zich inzet voor de armen, de Heer zal hem belonen*, of zoals Jan Wagenaar het opschreef: *Welgelukzalig is hij, die zich verstandiglyk draagt tegen eenen elendigen: de Heere zal hem bevrijden, ten dage des kwaads*.

Een duidelijke hint naar een weldoener en dat was dan ook zo. Isaac Swigters bezat in de Speelmanssteeg, tussen Halvemaansteeg en Bakkersstraat, zes huisjes en een huis in de Balk in 't Oogsteeg dat met zijn achtergevel aan de Speelmanssteeg grensde. In 1744 legde hij bij een notaris zijn testament vast, waarin hij de zes huisjes aan het R.K. Oude Armen Comptoir (RCOAK) schonk om er een hofje voor katholieke vrouwen van onbesproken gedrag van te maken. Deze schenking ging vergezeld van een geldbedrag van f34.000,- om de huisjes te verbouwen tot 18 eenkamer-woninkjes voor elk 2 dames. De huisjes kwamen onder één dak te staan. Op een lap grond van 6,85x4,75 meter achter het huisje in de Balk in 't Oogsteeg werd in 1751 een kapelletje gebouwd, dat in 1979 nog door de stichting Diogenes gerestaureerd werd. In dat kapelletje zou elke week een priester van de R.K. kerk De Star in de Spinhuissteeg (later verhuisde de ingang naar het Rusland) een dienst voor de bewoonsters opdragen, eveneens ten laste van de erfenis. Swigters liet ook vastleggen dat de bewoonsters wekelijks voor drie stuivers brood kregen en jaarlijks f 27,- leefgeld en tien tonnen turf. De bezorgers en executeurs van het RCOAK kregen daarnaast met elkaar f 125,- per jaar voor de moeite en nog eens f 20,- om jaarlijks bij het overleggen van rekening en verantwoording 'een glas wijn' te drinken.

Swigters was duidelijk in goeden doen. Hij dreef een winkel in boeken en kaarten in de Nieuwbrugsteeg en had geen erfgenamen. Hij overleed niet lang na het vastleggen van zijn laatste wil in 1746 en nog datzelfde jaar werden de huisjes vertimmerd tot 18 woningen en konden die betrokken worden. Het poortje waar we het net over hadden is aan de binnenzijde gemerkt P(iete)r Pantel 1746 fecit. Als u het poortje achter u gelaten hebt volgt een tweede obstakel in de vorm van een deur met daarboven een tekstbord. Aan de Amstelzijde lezen we wie de weldoener was: St J. [dat is: Sint Jans] OUDE VROUWEN SWIGTERS FAMILIEN HOFJE.

*Boven: De ingang aan de Amstel. Inmiddels is de doorgang afgesloten met een deur
Rechts: Tekstpaneel boven de binnendeur: Amstelzijde.*

Op alle versies van de Amsterdamse buurtkaarten wordt het steegje als Sint Jorishofje aangeduid, maar dat blijkt dus onjuist. Het hofje is aan Sint Jan gewijd. Aan de binnenzijde staat ook nog een tekst die in de achttiende-eeuwse versie luidde:

Siet wat ik, na myn staat, voor dese oude Vrouwen,
So willig heb gebout, selfs met een groot betrouwen,
Gesegende van God, den Armen komt te baadt,
Familien sal sien dit Hofje dat hier staadt.

Vandaag staat dezelfde tekst er nog steeds op, maar is door de spellingscorrector gehaald (zie afbeelding pag.4).

Het schijnt onvoorstelbaar dat in deze steeg ooit 36 vrouwen huizen terwijl er vandaag nog maar drie woningen op dezelfde ruimte zijn.

Het kapelletje van het Rooms-Katholieke hofje lag gunstig, gezien de weinig tolerante houding van het stadsbestuur, dat geen zicht-

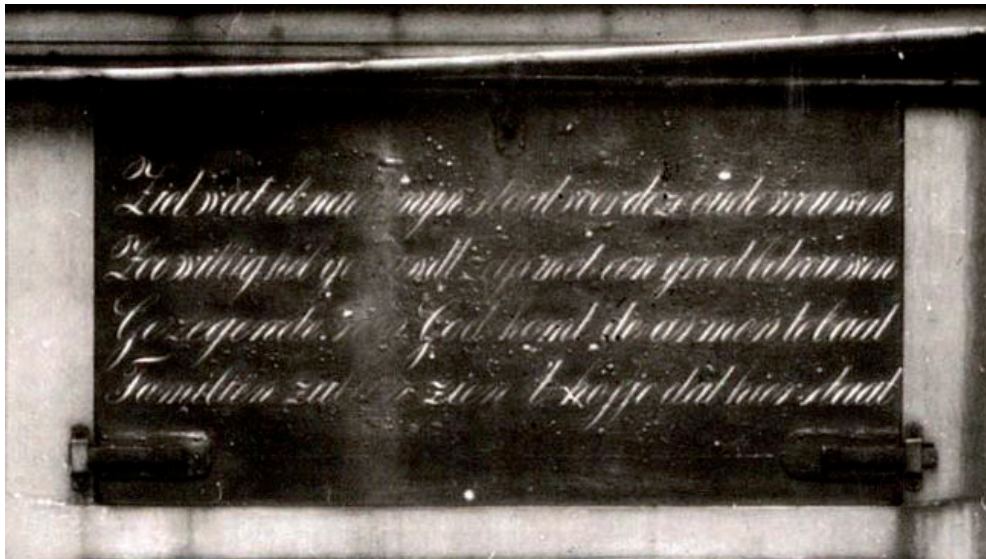

Rechts: Het hofje van binnen uit gezien, richting Amstel.

Onder: Tekstbord boven binnendeur: binnenzijde.

baar katholieke kerken aan de straat wenste. De kapel was alleen via het hofje te bereiken. Het was niet vanaf de straat zichtbaar, het lag immers achter een huis dat in de Balk in 't Oogsteeg stond. De binnenruimte beperkte zich tot 4,65x4,60 meter bij een hoogte van 7,76 meter. Om alle dames te kunnen bergen waren galerijen aangebracht.

Na de verhuizing van De Star naar de Postjeswetering werden de diensten voor de bejaarde dames waargenomen door de Mozes & Aäronparochie. Toen woonden er nog maar 18 dames en nog steeds katholiek. Dat duurde tot 1975, toen de huisjes door de Stichting Leefklimaat werden overgenomen die er jongeren in wilde huisvesten. Het hek in het poortje aan de Amstel werd vervangen door een gesloten deur met zo'n belachelijk studentikoos bellentableau. De kapel bleef buiten de deal en werd voor rekening van het RCOAK

Boven: Het kapelletje zoals het uit de restauratie door Diogenes van 1979 kwam. De kleur Berlijns blauw was in oude verflagen als oorspronkelijk waargenomen
Rechts: De huidige toestand van het kapelletje, nu als particulier slaapkamer (!)

© Roeland Koning

met behulp van Bureau Monumentenzorg gerestaureerd. Al het stucwerk was beschadigd en werd door het restauratieatelier Uilenburg van Hans 't Mannetje vervangen. De rococo-stijl legde het daarbij af tegen de Zuid-Duitse barok, waar hier en daar toch vraagtekens bij geplaatst werden. De rest van de restauratie werd begeleid door architect Henk Schröder en Henk Zantkuijl. Twee beelden links en rechts van het altaar (zie afb.p.5) bleken na verwijderen van dikke verflagen van redelijk goede kwaliteit houtsnijwerk te zijn. Helaas zijn de beelden na restauratie ontvreemd en aan een kunsthandelaar verkocht.

De door Zantkuijl gekozen kleuren hebben het ook niet overleefd.

De recentste foto's van de kapel laten nu een nog barokker interieur zien met veel roomwit in plaats van het Berlijnse blauw (vergelijk de foto's p.5).

Vandaag is het kapelletje bij een appartement getrokken en is nu een slaapkamer geworden. Anna Denekamp vond de volgende informatie over het geheel:

Het schuilkerkje bestaat dus nog steeds. De toegang is ook nog steeds hetzelfde. Alleen heeft het nu een andere bestemming gekregen. Er is nu

namelijk een zeer exclusief appartement in gevestigd! Sta je buiten, dan ziet het er nog steeds uit als een normaal huis. Eenmaal binnen vind je een hal, een keukentje met Nespresso apparaat, een Quoker, een magnetron, een koelkast en een vaatwasser. Koken is niet mogelijk. Het voormalige kapelletje doet nu dienst als slaapkamer. Op de plaats waar eerst het altaar stond, staat nu een riant kingsize bed. Liggend op bed kijk je naar een uniek en wonderschoon authentiek plafond. De vele ramen geven een zee van licht, maar kan desgewenst door middel van de elektrische bedienbare gordijnen worden afgesloten. Verder vind je hier nog flatscreen tv met dvd-speler en home cinema systeem, draadloos internet en een verassend verlichtingsstelsel. Vanaf de eerste verdieping kijk je neer op het altaar en de slaapkamer. Op deze verdieping bevindt zich ook de luxe badkamer met vloerverwarming, ligbad en douche.

Het geheel is tegenwoordig als Airbnb-object voor een of meer nachten te huur. Voor zover de monumentenzorg in Nederland!

Meer informatie en/of foto's vindt u op de volgende websites:

http://www.studiokoning.nl/Foto_3/Swigtershofje.htm

<http://digitaalgrachtenhuis.nl/objecten/toon/3243/Amstel/88>

<http://www.amsterdamsehofjes.nl/hofje/het-swigtershofje-amsterdam-amstel-86/>

<http://www.amsterdamsebinnenstad.nl/binnenstad/197/swigtershofje.html>

<https://www.amsterdam.nl/kunstencultuur/monumenten/monumenten-0/gebouwen-gebieden/beschrijvingen/swigtershofje/>

De geplaatste foto's komen van de Beeldbank van het SSA, van Studio Roeland Koning en de Ver. Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad.

Links: Voorheen was het hofje afgesloten door een hek in het poortje aan de Amstel. Op deze foto is goed de binnendeur te zien.